Adrian Grima

Ġejja Rivoluzzjoni*

Jista' jidher li hemm tensjoni jew saħansitra kunflitt bejn żewġ kelmiet li l-abbozz dwar il-Politika Kulturali Nazzjonali jagħtihom prominenza: l-identità (xi tip ta' essenza kulturali) u l-inklussività (dak li jrid ibiddel dik l-essenza). Interpretazzjoni iktar ħajja tal-kunċett ta' identità turi li din hija kontrappożizzjoni falza, kostruzzjoni ta' romantiċiżmu li wara mitejn sena għadu mażżra marbuta ma' għonqna.

F'dan l-abbozz hemm sforz konxju u konvinċenti biex titħaddem l-idea ta' identità dinamika jew idea dinamika tal-identità. Il-kelma "identità" u "l-varjanti" iktar imqarba tagħha "identitajiet" jidhru tnax-il darba u kważi dejjem hija identità plurali, dinamika, fi proċess li ma jiqafx. Madankollu hemm stqarrija li donnha tistona: "Il-Gvern impenja ruħu sabiex ikollna politika kulturali inkwadrata fil-kuntest tal-iżviluppi li sawru *din l-identità nazzjonali*" (enfasi miżjuda). Hemm element ta' statiċità u konklussività f'din is-silta. Forsi qed inkun fitt iżżejjed, għax fil-paġna ta' wara stess, it-test donnu jirritorna lejn konċezzjoni iktar miftuħa, iktar inklussiva. F'silta oħra terġa' tissemma "l-identità tan-nazzjon" fis-singular, iżda hawnhekk inħoss li l-insistenza fuq il-pluralità tan-nomi u l-aġġettivi ("drittijiet," "nies" u "l-oqsma ekonomiċi, soċjali, politiċi, spiritwali u ideoloġiċi") tittrasmetti l-idea ta' varjetà kbira fi ħdan is-singolarità ta' "nazzjon." Barra minn hekk, id-dokument jisħaq li "d-diversità li dejjem tikber tal-kulturi u l-identitajiet li jiffurmaw is-soċjetà Maltija għandha titqies bħala l-kontributur ewlieni għas-suċċess ta' Malta fl-interazzjoni ekonomika u soċjali tagħha mal-bqija tas-soċjetà globalizzata." Hemm sens ta' pluralità, għax aħna lkoll differenti, nitwieldu differenti u nibqgħu ninbidlu matul ħajjitna. Lanqas aħna ma nibqgħu l-istess.

Dan kollu jidher ovvju ħafna, imma d-diskors pubbliku f'Malta dwar l-identità u l-kultura Maltija jinsisti fuq interpretazzjoni dejqa tas-seklu 19 li tidher riġida, monolitika, impossibbli u kontra l-ispirtu u l-kelma ta' dan l-abbozz. Jekk ilkoll naqblu ma' din il-konċezzjoni allura lestu ruħkom, ġejja rivoluzzjoni.

Lingwa

Inħoss li dan id-dokument, li fil-fatt ma jitkellimx wisq dwar il-lingwa, kellu jinħadem bil-Malti. Waħda mill-meravilji tal-lingwa, u kultant waħda mill-frustrazzjonijiet li tqanqal, hija li kull kelma ġġib id-dinja tagħha magħha… L-użu tal-Malti fit-tnissil tal-ideat kien jagħmel differenza mhux żgħira: mhux biss fit-ton imma anki fit-tnissil innifsu tal-ideat. Għax jekk kollox huwa diskors, jekk ir-realtà

tagħna hija magħmula mill-kliem, lingwa differenti toffri realtajiet differenti. Hawn ħafna dokumenti ta' politika kulturali bl-Ingliż: tlifna opportunità tad-deheb (biex nuża klixè) biex *naħsbu* politika kulturali fir-realtà lingwistika u kulturali tagħna…

Qed nagħmel dan il-punt għax jinsab fil-qalba tal-kummenti tiegħi dwar Il-Kultura Inklussiva. Jien qrajt il-verżjoni bil-Malti biss, b'għażla, u f'xi waqtiet ħassejtha barranija. Mhux minħabba t-traduzzjoni li saret, imma għax kellha ssir traduzzjoni. Nirriflettu fuq il-politika kulturali tagħna kull għaxar snin u naħseb li għandna nagħmlu hekk bil-Malti ladarba hija l-lingwa li nużaw u l-lingwa nazzjonali. Qed nagħmel punt kulturali, mhux nipprova nieħu kulħadd lura għall-Kwistjoni tal-Lingwa ta' qabel it-Tieni Gwerra Dinjija. Bħall-maġġoranza l-kbira tal-Maltin li jippreferu jużaw il-Malti, ħassejt li d-dokument huwa "barrani." Naħseb li dan imur kontra l-prinċipju ta' kultura inklussiva…

Wirt orizzontali u vertikali

Kif jgħid Amin Maalouf, Il-bnedmin għandhom żewġ tipi ta' wirt, dak vertikali u dak orizzontali. Il-wirt vertikali jasal għandna mingħand l-antenati tagħna, mingħand il-komunità reliġjuża u permezz tat-tradizzjonijiet popolari; il-wirt orizzontali jaslilna mingħand in-nies u ż-żmien li nkunu qed ngħixu fih. Nemmen li dak orizzontali mhuwiex inqas "awtentiku" mill-wirt vertikali. Fl-istess ħin, waħda mill-affarijiet li jeħtieġ li nagħmlu b'konvinzjoni imma minnufih u bl-għodod tas-seklu 21 hija proprju li nirrikostruwixxu l-memorja/I (u l-miti) tagħna bħala Maltin, speċjalment f'oqsma li ħallejniehom biss għal ftit speċjalisti dedikati, bħall-qasam fundamentali tal-emigrazzjoni tal-Maltin.

Osservazzjoni tal-aħħar: il-kelma "Ewropa" jew derivati tagħha tintuża 55 darba f'dan id-dokument; il-kelma "Mediterran" titfaċċa (b'mod pjuttost superfiċjali) tliet darbiet. L-impressjoni li jagħti l-Abbozz hi li hemm wirt u affiljazzjonijiet li jistħoqqilhom iktar "inklużjoni" minn oħrajn.

Imma wara kollox, dan huwa dokument għad-diskussjoni...

---

*Dan l-artiklu deher fil-gazzetta *Illum* tal-Ħadd, 13 ta' Ġunju, 2010. Huwa silta minn diskors li għamel Adrian Grima dwar "Il-Kultura Inklussiva" waqt laqgħa ta' Konsultazzjoni dwar l-Abbozz tal-Politika Kulturali għal dawk involuti fil-qasam artistiku organizzata mis-Segretarjat Parlamentari responsabbli mill-Kultura nhar is-Sibt, 5 ta' Ġunju bejn l-10.00 ta' filgħodu u n-12.30 fil-Kavallier ta' San Ġakbu.